

Regeringens proposition

1975/76:68

om ökning av garantin för exportkredit;

beslutad den 30 oktober 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av garanti för exportkredit på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling ökas från 2 miljarder kr. till 4 miljarder kr. Härigenom kommer statens totala betalningsansvar för exportkreditgarantier att höjas från nuvarande 18,5 till 20,5 miljarder kr.

HANDELSDEPARTEMENTET
Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Johansson, Holmqvist, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Feldt, Sigurdsen, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition med förslag om ökning av garantin för exportkredit

Inledning

Exportkreditnämnden har i skrivelse den 18 september 1975 hemställt om en höjning av maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av garanti för exportkredit som lämnas på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling från nuvarande 2 miljarder kr. till 4 miljarder kr.

Gällande ordning

Riksdagen har, senast år 1974, bemyndigat regeringen att lämna statsgaranti för att täcka förlust i samband med export m. m. intill ett belopp av 18,5 miljarder kr. Av denna summa har 2 miljarder kr. reserverats för s. k. u-garantier, dvs. garantier på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling (prop. 1974:183, NU 1974:60, rskr 1974:371).

Genom beslut den 20 december 1974 har regeringen bemyndigat exportkreditnämnden att bevilja statsgarantier för exportkredit intill ett belopp av 14,5 miljarder kr., varav 2 miljarder kr. har reserverats för u-garantier. Hela det belopp som är avsett för u-garantier har således ställts till nämndens förfogande, medan av det maximibelopp, som är avsett för normalgarantier, dvs. andra garantier än u-garantier, återstår 4 miljarder kr.

Exportkreditnämndens beslut om bifall till en ansökan om exportkreditgaranti meddelas som regel i form av garantiutfästelse. Denna är ett erbjudande från nämnden att utfärda garanti på i utfästelsen angivna villkor. Den kan under vissa förutsättningar ändras eller återkallas av nämnden. På grundval av utfästelsen kan sökanden, sedan exportkontrakt har slutits eller export verkställt, erhålla en garantiförbindelse, varigenom nämnden på statens vägnar ikläder sig garantiansvar.

Enligt hittillsvarande erfarenheter leder endast en del av exportkredit-

nämndens utfästelser till att garantiförbindelser utfärdas. Vid beräkning av nämndens garantiåtaganden tas hänsyn till detta förhållande. Regeringen har sålunda föreskrivit att utfästelse om garanti skall tas upp till endast en viss del av det utfästa beloppet vid sammanräkning av garantiåtaganden. För närvarande gäller som norm att utfästelse om garanti tas upp till 50 % av sitt belopp.

Exportkreditnämnden

I skrivelsen den 18 september 1975 lämnar exportkreditnämnden bl. a. följande uppgifter om garantiutfästelser och garantiförbindelser avseende s. k. u-garantier den 30 juni åren 1971–1975 samt den 31 augusti 1975.

Nämndens garantiåtaganden avseende u-garantier (milj. kr.)

	30.6 1971	30.6 1972	30.6 1973	30.6 1974	30.6 1975	31.8 1975
Garantiutfästelser ¹	140	210	721	590	684	1 039
Garantiförbindelser	209	180	191	458	650	681
Summa	349	390	912	1 048	1 334	1 720

¹ till 100 % av garantibeloppet

Nämnden påpekar att de sammanlagda garantiåtagandena i fråga om u-garantier från den 30 juni 1974 till den 31 augusti 1975 ökat med 672 milj. kr. Om utfästelserna i enlighet med gällande norm beräknas till 50 % av sitt belopp uppgick de totala åtagandena avseende u-garantier till ca 1,2 miljarder kr. den 31 augusti 1975. Av den av riksdagen medgivna ramen för u-garantier om 2 miljarder kr. återstod således 800 milj. kr. Nämnden anser emellertid att man måste räkna med att de flesta nu utestående garantiutfästelserna leder till förbindelser. Det faktiska utrymmet för nya exportaffärer inom gällande ram är därför begränsat. Mot bakgrund härav anser nämnden det påkallat att ta upp frågan om en utvidgning av ramen för u-garantier.

Nämnden framhåller att u-garantier tidigare i allmänhet avsåg medelstora affärer med förhållandevis mycket förmånliga kreditvillkor för köparen avseende export av kapitalvaror av omedelbart intresse från utvecklingssynpunkt i u-länder. På senare år har de affärer, för vilka u-garantier har kommit i fråga, växt betydligt i omfattning och avser nu till största delen projekt av betydande omfattning som kraftverk, bevattningsanläggningar och andra anläggningar av infrastrukturell art. Nämndens nuvarande åtaganden omfattar endast ca 20 affärer, av vilka hälften emellertid är större än 100 milj. kr. och en fjärdedel större än 200 milj. kr. Den viktigaste anledningen till att u-garanti lämnas för dessa affärer är ofta just att projektens storlek sedd

i relation till riskläget på vederbörande länder har ansetts lägga hinder i vägen för utfärdande av normalgaranti. Kreditvillkoren har i allmänhet varit så förmånliga som projektens omfattning motiverat, kommersiellt sett, mera sällan mycket förmånligare.

Nämnden antar att den utveckling som har inletts på senare år kommer att bestå och att u-garantierna alltså i betydande utsträckning kommer att avse projekt av mycket stor omfattning. Mot bakgrund härav anser nämnden det påkallat att föreslå en så ansevärd ökning av det för garantigivning tillgängliga utrymmet att behovet av detta slag av garantier med rimlig sannolikhet skall kunna täckas under de närmaste åren. Nämnden föreslår därför att maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av garanti för exportkredit på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling ökas från nuvarande 2 till 4 miljarder kr. Därigenom skulle statens totala betalningsansvar för exportkreditgarantier, alltså inklusive normalgarantier, komma att öka från 18,5 till 20,5 miljarder kr.

Remissyttranden

Yttranden över exportkreditnämndens framställning har avgetts av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret.

Riksbanksfullmäktige pekar på att exportkreditgarantigivningen under senare tid expanderat avsevärt snabbare än landets totala export beroende på förskjutningen i exporten mot länder för vilka exportkreditgarantier normalt lämnas och en övergång mot allt större projekt förenade med lång betalningstid. Eftersom en stor del av exportkrediterna finansierats inom landet har denna utveckling jämfört med en traditionell utveckling av exporten inneburit en omedelbar belastning för betalningsbalansen. Fullmäktige vill emellertid inte motsätta sig exportkreditnämndens framställning om större utrymme för beviljande av u-garantier. Behovet av exportkreditgarantier, erinrar fullmäktige, bestäms i stort av exportens inriktning, och med hänsyn till sysselsättnings- och betalningsbalansläget på sikt har en vidgning av exporten till länder för vilka exportkreditgarantier normalt lämnas ansetts önskvärd. Fullmäktige vill emellertid samtidigt betona att en exportkreditgaranti inte innebär en försäkran om att kredit för ändamålet kan erhållas i Sverige.

Riksgäldsfullmäktige har inte något att erinra mot bifall till framställningen.

Föredraganden

Exportkreditnämndens garantiverksamhet har under senare år ökat avsevärt i omfattning. Från 1970 till 1974 har totalramen sålunda höjts från 7,5 miljarder kr. till 18,5 miljarder kr. Av dessa belopp utgör 800 milj. kr. resp. 2 miljarder kr. s. k. u-garantier, dvs. garantier för särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling.

Inom den av riksdagen fastställda ramen har hela det för u-garantier avsedda beloppet på 2 miljarder kr. ställts till exportkreditnämndens förfogande.

Höjningen av maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av garanti för exportkredit har tillkommit för att möta den ökade efterfrågan från näringslivet på exportkreditgarantier. Efterfrågeökningen har samband med den svenska exportens expansion och med det faktum att krediter har kommit att spela en allt större roll i den internationella handeln. Svensk export har också i allt större utsträckning inriktats på stora projekt för vilka långfristiga krediter i regel är en förutsättning. Alla dessa faktorer gäller inte minst vid vår export till u-länderna, som enligt exportstatistiken har ökat med 44 % under första halvåret 1975 jämfört med motsvarande period år 1974.

Som illustration till de kraftigt ökade anspråken på garantiutrymme för u-garantier nämner exportkreditnämnden i sin framställning att dess samlade åtaganden i fråga om u-garantier har ökat med 672 milj. kr. från den 30 juni 1974 till den 31 augusti 1975, varav 449 milj. kr. för garantiutfästelser och 223 milj. kr. för garantiförbindelser. Beräknade enligt gällande föreskrifter, dvs. med utfästelserna upptagna till 50 % av sitt belopp, uppgick nämndens åtaganden i fråga om u-garantier den 31 augusti 1975 till ca 1,2 miljarder kr.

Inom den av riksdagen medgivna ramen på 2 miljarder kr. för u-garantier återstod således 800 milj. kr. Nämnden pekar emellertid på att flertalet nu utestående garantiutfästelser sannolikt leder till garantiförbindelser, vilket i praktiken innebär att vad som kan antas återstå av ramen utgör ett avsevärt lägre belopp, varigenom utrymmet för nya garantier är begränsat.

Det är numera utmärkande för u-garantierna, framhåller exportkreditnämnden, att dessa i ökande grad efterfrågas i samband med projekt av betydande omfattning som kraftverk, bevattningsanläggningar och andra anläggningar för utbyggnad av infrastrukturen.

Garantiansökningar avseende export till u-länder prövas först med hänsyn till möjligheten att ge normalgaranti. Nämndens åtaganden avseende u-länder inom den av riksdagen fastställda normalgarantiramen på 16,5 miljarder kr. är också omfattande. Den 31 augusti 1975 uppgick dessa åtaganden sålunda till 6,6 miljarder kr. varav 1,6 miljarder kr. utgjordes av förbindelser och 5 miljarder kr. av garantiutfästelser. Affärens storlek i relation till riskläget för ifrågavarande länder anses emellertid ofta hindra att normalgaranti utfärdas. Detta förhållande utgör numera den viktigaste anledningen till att u-garanti lämnas, medan möjligheten att ge för köparen fördelaktigare kreditvillkor har kommit att spela en mindre roll vid dessa affärer. Kreditvillkoren har i allmänhet varit så fördelaktiga som projektet motiverat ur kommersiell synvinkel.

Utvecklingen mot allt fler stora projekt kan enligt nämndens bedömning väntas bestå. Redan nu omfattar engagemanget i fråga om u-garantier endast

omkring 20 affärer, av vilka hälften med kontraktsbelopp överstigande 100 milj. kr. och en fjärdedel på belopp större än 20 milj. kr.

Mot bakgrund härav anser exportkreditnämnden det lämpligt att maximibeloppet för u-garantigivningen fördubblas från 2 till 4 miljarder kr.

Som framgår av det anförda har efterfrågan på exportkreditgarantier i form av u-garantier ökat under senare år. Denna ökning kan väntas bestå.

I likhet med exportkreditnämnden anser jag det vara nödvändigt att möjligheter skapas för fortsatt ökning av kreditgarantiverksamheten.

Särskilt i ett läge då statsmakterna med hänsyn till den ansträngda bytesbalansen och till kapitalimporten strävar efter att öka exporten och därigenom bidra till att hålla en hög sysselsättningsnivå, anser jag kreditgarantierna vara av stor betydelse i den internationella konkurrensen inte minst på u-landsmarknaderna.

Jag förordar därför att rambeloppet för u-garantier höjs med det av exportkreditnämnden föreslagna beloppet av 2 miljarder kr. till 4 miljarder kr. Härigenom kommer statens totala betalningsansvar för exportkreditgarantier, alltså inklusive normalgarantier, att öka från nuvarande 18,5 till 20,5 miljarder kr.

Liksom hittills bör det ankomma på regeringen att inom den av riksdagen fastställda totala ramen bemyndiga exportkreditnämnden att bevilja garantier.

En stor del av exportkreditgarantierna har hittills finansierats inom landet. Riksbanksfullmäktige har erinrat om att detta förhållande utgör en belastning för betalningsbalansen. I likhet med fullmäktige vill jag understryka att beviljandet av exportkreditgaranti inte innebär någon utfästelse att krediten kan erhållas på den inhemska kreditmarknaden.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att medge att staten tills vidare åtar sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit till ett belopp av högst 20 500 000 000 kr., varav 4 000 000 000 kr. reserveras för garanti-givning på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

